

Sjunde roten, tomt 9

Kvarteret Köpmannen

Nittonde roten 1637–57

Sillgatan öster om östra Hamnen

Tionde roten 1657–70

södra sidan

Per Joensson båtsman

1666–70

Anders Biörs änka och hennes måg (Helge smed) 1668–70

Helge (Torsson) smeds änka [Anna Larsdotter]

1696–1707

Elias Helgesson

Om familjen: se 7.8. Anna Larsdotter gav sina söner Anders och Elias var sin i tomt i sitt testamente den 24.2.1707. Anders Helgesson fick ”gården, som han nu bebor” (7.8) medan *Elias Helgesson* (som använde efternamnet Bernsten) fick nya byggningar (tydligt här 7.9). Om detta se nedan. 1715 värderades Elias Helgessons tomt 50, huset 200 och lösöret 20 d smt. I upphandlingslängden anges *skolmästaren Elias Helgesson* och hans hustru *Margareta Olofsdotter* vara ”fattiga”, vilket tycks ha inneburit skattefrihet. Att vara skolmästare var att ha ett föga lukrativt yrke på den tiden – skollärarna räknades närmast till proletariatet och tydde på att man var handikappad. 1720 bodde *Ambjörn Wettergren* ibid hos Elias.

21.8.1721 meddelades det offentligt, att *Elias Bernsteens* hus och gård belägen på Sillgatan mellan smeden Anders Helgessons gård å östra sidan och löjtnant Dimberg å västra skulle försälas på auktion i augusti månad. Den 23 augusti protesterade Elias Bernstens bror Anders Helgesson och *Magnus Eriksson* i brev till magistraten (EIIb:33). Anders Helgesson skrev:

”Min broder Elias Bernsteen hade till den 29 augusti låtit under offentlig auktion till mestbjudande anslå den hus och gård, som han nu bebor, vilken honom endast för sin bräcklighet skull medan han lefwer för sig och sine arfwingar till beboende av mig och mine medsyskon donerat är, den han ej vidare äger.”

Anders Helgesson skrev vidare, att Elias i sin späda ungdom hade blivit ”korslagder” (drabbats av sjukdom), varför Anders Helgesson av kärlek hade låtit informera honom i räkning och skrivning, så att han kunde försörja sig. Elias ägnade sig också åt ”violininformation”.

Anders Helgesson hade låtit återuppbygga gården till en kostnad av 500 d smt. Enligt Elias Bernsten var detta osanning – fram till juli 1707 hade modern bekostat ombyggnaden. Med försäljningssumman för huset ville Elias lösa in sig på hospitalet.

Som bilaga till Anders Helgessons protest lades en kopia av den överenskommelse, som träffades i juli 1707 mellan Anna Larsdotter sal Helge Thorsson smeds efterleverska samt hennes kära barn och sonhustru, *Erik Månsson smed* (se sonen Helge Borg 4.15, Värnamo), Anders Helgesson,

Elias Bernsteen och *Ella Andersdotter (sal Thore Helgessons änka)*. Man överenskom, att Anders Helgesson skulle behålla den gamla gården för sig och de sina och som motprestation såväl betala *bokhållare Östrings* och sterbhusets fordringar ungefär 300 d smt liksom också för moderns uppehälle tillstålla henne 300 d smt. Elias Bernsteen skulle för sin bräcklighets skull få sin arvsprestation i den nya byggningen efter moderns död. Där skulle han få kammaren näst köket, köket, två nattstugor ovanpå husen jämte en nattstuga åt gatan samt hela vinden över byggningen. Modern skulle orubbat få nyttja stugan till gatan tillika med kammaren bredvid och en nattstuga ovanpå etc. Handlingarna är omfångsrika (EIIb:33, 23.8.1721, Gbg bou 1707:475).

Anders Helgessons protester tycks inte ha hjälpt, ty den 18.12.1722 utauktionerades Elias Bernsteens hus och gård på Sillegatan och inropades av *handelsmannen Josef Pens* för 566 d smt. 1723–25 stod gården skriven på Joseph Pens, som hade erhållit burskap i Göteborg den 12.7.1720. Den 11.11.1725 sålde han för 600 d smt och en diskretion av 2 dukater (12 d smt) halva tomten mellan smeden Anders Helgesson i öster och järndragare Anders Anderssons gård i väster till *borgaren Sven Pehrsson* inför sin flytt till Alingsås, där han enligt Alingsås C:1 inflyttade 1726. Han var gift 1/ med en dotter till *blockmakaren Lars Thomasson Aschengren*. Hon avled 1724 och begravdes 10 maj (bou 19.3.1725); 2/ med *Christina (Christiansdotter) Altesleben* (från 7.22). I första äktenskapet hade han 2 söner Hans födda och döda resp. 1721 och 1723 och en dödfödd son 1724. I det andra äktenskapet dottern *Sofia Hedvig* (Berg II:9–10, 15).

Borgaren Sven Persson stadsfiskare

lät den 29 april uppbjuda ett hus och gård på Sillgatan, av vilket han 4.11.1725 hade tillhandlat sig framtomten av köpmannen Josef Pens för 600 daler salt samt en diskretion av 2 dukater samt den 12 dec på offentlig auktion inropat baktomten, som varit tillhörig smeden mästare Anders Helgesson för en summa av 84 d smt. Josef Pens beskrev 10.4.1726 hur borgaren Sven Pehrsson, som hade köpt hans hus och halva tomt hade betalat (eller skulle betala) vissa av Josef Pens skulder etc. Sven Pehrsson fick fasta 3.7.1728 på hela 7.9 (areal 75' × 24').

Hos borgaren Sven Pehrsson fiskare bodde 1730 *avsked. kvartermästare Sunnerberg*. 1737 kallas han stadsfiskare.

Den 9.2.1738 begärde Sven Pehrsson inteckning i sin till båtsmannen *Anders Durlander och hans hustru Ingrid Carlsdotter* försålda gård för resterande 360 d smt (266 d smt var betalda).

Det förefaller, ehuru det inte är fullt klart, som om stadsfiskaren Sven Pehrsson hade efter försäljningen av sin gård till båtsmannen Anders Durlander i stället köpt gården väster härom. Möjligt är att Durlander och stadsfiskaren delade den gamla gården. Sven Pehrsson kvarstår i tomtöreslängden på en plats efter Durlander eller Durlanders ersättare borgaren Anders Mellgren – ännu 1765.

Enrollerade båtsmannen Anders Durlanders hustru Ingrid Carlsdotter (bou 20.3.1755) svarade för tomtöret 1745–45. Hon var syster till *ryttaren Petter Hells hustru Börta Carlsdotter* i Gamla Lödöse m fl. Hon gifte om sig med *Kaulbars betjänt*

Anders Mellgren

Han begärde den 17.3.1750 att som hökare få slå sig ned i staden (EIIb:63). Han ägde 7.9 åren 1755–65. Vid bou efter hustrun Ingrid Carlsdotter sades han äga hus och tomt på Sillgatan näst intill smedmästare Jonas Helgesson, värderat 673 d smt: av hökerivaror fanns 10 tunnor sill, 1/3 dels fat sirap, 4 lpd (lisspund?) fläsk, tillsammans värt 76 daler (Berg II:7–8, 275). Det kan vara osäkert om denne hökare Anders Mellgren var identisk med den tullnär Anders Mellgren, som

6.4.1747 sökte inteckning i sin bror *borgaren Erik Mellgrens* egendom (Brev från Marstrand 1747, EIIb:42).

Enligt en bland magistratens handlingar förvarad skrivelse hade *däledragaren Sven Larsson* 1764 på grund av ålderdomssvaghet begärt att i sitt ställe få anställa Anders Mellgren. Nu i april 1766 orkade Anders Mellgren på grund av sjukdom ej med arbetet, varför Sven Larsson ville ha honom utbytt mot Anders Olofsson (EIIb:115, 13.4.1766). I februari 1769 förklarade sig Anders Mellgren vara totalt ruinerad. Både löst och fast hade gått till borgenärens betalande, varför han begärde att få slippa utkrävd skatt (EIIb:133, 22.2.1769).

Den 15.3.1762 lät

sjötullsvaktmästare Bryngel Jacobsson

första gången uppbjuda ett på Sillgatan emellan klensmeden mästare Johan Helgessons hus å östra och stadsfiskaren Sven Pehrssons gård å västra sidan beläget hus och gård, som han den 3.2.1762 köpt av hökaren Anders Mellgren och hans hustru *Brita Mellgren* för 3 500 d smt köpeskilling och 40 d smt diskretion. 30-penning 113 d 10 $\frac{2}{3}$ öre smt. Den 18.2.1762 pantsatte Bryngel Jacobsson till *Olof Rommel* för lån av sammanlagt 3 850 d smt gård på Sillgatan mellan stadsfiskaren Sven Pehrsson och klensmeden Johan Helgesson.

Märkligt nog står borgaren Anders Mellgren fortfarande för gården i tomtöreslängden 1765 men 1770 hade Bryngel Jacobsson (död 1.5.1787) övertagit betalningen av tomtöret.

Bouppteckning efter honom förrättades den 6.12.1787. Han efterlämnade hus och gård på Sillgatan, 7.9, mellan smeden Helgesson i öster och länsman Dahlström i väster, som övertogs av hans änka *Inga Cajsa Jacobsson, född Ahlquist*, död 9.10.1802.

På auktion såldes den 29.6.1802 för 1 000 rdr rgs avlidne vaktmästaren Bryngel Jacobssons och hans även avlidna hustru Inga Caisa Jacobssons omyndiga barns arvsandelar i hus och gård nummer nio vid Sillegatan mellan boktryckerikonstförvanten L Lönngrens och klensmeden Lars Carlssons gemensamt ägda hus på östra sidan och krögaren Lindskogs hus å västra sidan. Förmyndare var *hattmakaren Isaac Bälling* o. *skomakare Fredrik Söderström*. Gården köptes av mågen

snickare Anders Österling (född 1771, död 14.1.1836 g 1/ m *Inga Maria Jacobsson*, död barnlös 14.2.1803), uppbud den 2.8.1802. Första hustruns syster *Johanna Jacobsson* var gift med *ostindiefarare Johan Mellgren*. Vid bouppteckningen 23.6.1820 efter andra hustrun *Lovisa Andersson*, död 19.3.1820 ägde snickaren Anders Österling stenhus och tomt nr 1.34 Vallgatan, värt 7 800 rdr bco (Berg II:11–12, 392).

Senare uppbud av 7.9

brandvakt Petter Johansson 19.8.1816

handskmak Gustaf Sundberg 7.5.1827

Han avled 17.3.1829 och ägde då grundmurade envånings stenhuset med tomt 7.9, värderat 1 000 rdr bco. Han var Gift med *Sofia Johanna Klinteberg*, död 16.5.1834, syster till *underlöjtmanten vid Artilleriet Carl Gustaf Klinteberg*, död 1834, och omgift med *kammakaremästare Carl Gustaf Leksander*, burskap 11.1.1833 (Berg II:9–10, 427)

skomakaremäst Olof Hallengren 12.10.1846